

Vojna.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Ljudske šole v Cerkljah na Gorenjskem 718 K; mestna ljudska šola na Opčinah 30 K; mestna ljudska šola v Padričah 25 K; mestna ljudska šola v Rojanu, 70/85 K; mestna ljudska šola na Katinari, 45 K; mestna ljudska šola v Sv. Križu pri Trstu, 20/22 K; učenci C. M. šole pri Sv. Jokobu v Trstu so nabrali v dneh žepnih robcev poleg obilice blaga tudi 760 K v gotovini; skupaj 1669/07 K.

Danes izkazanih . . . . . 1.669/07 K
V zadnji štev. izkazanih 275.433/57
Skupaj . . . . . 277.102/64 K

V. VOJNO POSOJILO.

Učenci ljudske šole v Cerkljah na Gorenjskem 2000 K; po posredovanju nadučitelja Jos. Lapajnetja so podpisali občani 91.000 K; skupaj 93.000 K.

Danes izkazanih . . . . . 93.000 K
V zadnji štev. izkazanih . . . 10.191/707
Skupaj . . . . . 10.284.707 K

VI. VOJNO POSOJILO.

Po posredovanju nadučitelja Jos. Lapajnetja so podpisali občani dosežaj 22.000 K; vnanja uršulinska šola v Ljubljani 150 K; ljudska šola v Postojni po prizadevanju svojega vrlega učitelja podpisala 6500 K; c. kr. pripravnica srednjih šol v Trstu 1000 K; skupaj 29.650 K.

Danes izkazanih . . . . . 29.650 K
V zadnji štev. izkazanih . . . 1.750
Skupaj . . . . . 31.400 K

SREDNJE ŠOLE.

Gospa Marica Perušek, vdova po c. kr. profesorju 5000 K; c. kr. višja realka v Idriji 1000 K; proforski zbor c. kr. višje realke v Ljubljani 77/79 K; skupaj 6077/79 K.

Doslej izkazanih . . . . . 50.270/55 K
Danes izkazanih 6.077/79
Skupaj . . . . . 56.348/34 K

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovarišu“

Za „Rdeči križ“ itd.	K	277.102/64
III. vojno posojilo	„	278.848/69
IV. vojno posojilo	„	2.761.038—
V. vojno posojilo	„	10.284.707—
VI. vojno posojilo	„	31.400—
Srednje šole	„	56.348/34
Končna vsota	K	13.689.444/67

Važno za vpoklicane učitelje.

Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj je vložilo dne 10. decembra 1916. na ministrstvo za notranje zadeve prošnjo, da bi se priznala podpora za vzdrževanje tudi učiteljem vpoklicancem, čeprav dobivajo še nadalje izplačevano redno svojo plačo in to v prvi vrsti z ozirom na dejstvo, da izgube dotični učitelji vse svoje postranske zaslužke, na katere so bili navezani že v

besedila in upoštevanje dinamičnih znamenj. Ljudem je zlasti zadnja pesmica segla v srce in zbor jo je moral na gromovito ploskanje ponoviti. Naučila in vodila je to malo pevsko četo gđc. Jelica Sadarjeva, ki ji k uspehu od srca čestitam! Tako naj se že v mladih srcih zbudi smisel za slovensko pesem! —

Na drugi produkciji so nastopali gojenci višjih razredov in tem primerni so bili tudi uspehi. Gladko je igrala Marta Kunč dve Helderjevi skladbi, Helena Potočnik jako lepo, sanjavo Grünfeldovo „Serenado“, skupaj s svojim bratom pa Čajkovskega „Chant sans paroles“ (Pesem brez besed) in ritmično težko Abeserjevo „Cigani“, oboje z dobrim umevanjem. Nad takimi otroci imajo stariši lahko veselje! Lidvina Poženej je svirala na gosli dve Godardovi točki „V sencih“ in „Pod grmom“. Slednja je živahen košček, igrala ga je čedno. Pod prsti Verene Josinove je klavir zvenel zvonko. Med vsemi gojenkami klavirja sem se pa najbolj čudil mali Zori Zarnikovi. Z neverjetno gibčnostjo in lahkoto, brez strahu je zaigrala Mac Dowella: „Canzoneto“ in „Kolibriju“. Prav izborno! Kot gojenka solopetja je zapela Angela Preskerjeva dr. B. Ipavca „Nezakonska mati“ in Schumannovo „Ne vabite“, monotonno. Šibek in nežen glasek z nekam zadržano višino bo prikladen za petje kabinetnih pesmic, v večjih dvoranah ne pride do veljave. Pavla Tomišek je

normalnih časih in katere morejo njihove družine dandanes še toliko manj pogrešati.

Ministrstvo je prošnjo ugodilo s sledečim dobesednim odgovorom:

„In Fällen, in denen die Mobilisierten wohl den Gehalt oder Lohn fortbezahlt erhalten, dieselben aber infolge der Einrückung die mit der Natur ihres Berufes üblich verbundenen Nebenverdienste, wie vorliegend Lehrer, verlieren, ist beim Zutreffen der gesetzlichen Voraussetzungen, insbesondere wenn der Unterhalt der Angehörigen eine Gefährdung erleidet, Unterhaltsbeitrag zuerkennen“.

Toliko v znanje vsem interesantom. Vse družine vpoklicanih učiteljev naj zahtevajo vzdrževalno podporo in sicer naj se sklicujejo pri svoji zahtevi na odlok c. kr. ministrstva za deželno brambo od 16. maja 1917, št. 295 (odd. XVII.)

Posvetovanje o učiteljskih plačah na Češkem.

Posvetovanje o učiteljskih plačah na Češkem se je vršilo dne 16. maja t. l. na Dunaju. To posvetovanje je zanimivo in tako poučno tudi za slovensko učiteljstvo, da hočemo spregovoriti o njem par besed. Razmere češkega učiteljstva so jako podobne razmeram posebno kranjskega učiteljstva.

Posvetovanj so se udeležili zastopniki čeških učiteljskih Zvez, deželne upravne komisije, deželne in centralne vlade. Izmed poslancev so bili navzoči Stanek, Pacher in Schreiter.

Zastopnik nemškega učiteljstva na Češkem je izjavil, da ima to posvetovanje namen, da pridemo na jasno v teh-le točkah:

1. uresničenje zakonskega načrta o regulaciji učiteljskih plač stalne šolske komisije iz leta 1913;

2. v slučaju nepremagljivih težkoč, zagotovitev onih denarnih sredstev, ki jih zahteva zakonski načrt;

3. primerno zvišanje draginjskih doklad kakor za državne uradnike v letu 1917;

4. zboljšanje prejemkov vpokojenega učiteljstva, učiteljskih vdov in sirot.

Učiteljstvo hoče biti na jasnem glede tega, kaj namera vlada in dežela. Tako kakor dosedaj, ne more iti dalje.

Predsednik češke učiteljske „Zveze“ tovariš Smrtka je pripomnil, da je češki deželni odbor že v letu 1911 priznal, da se potrebuje za regulacijo učiteljskih plač 22 milijonov K, in da postavka stalne šolske komisije v letu 1913 v znesku 23 milijonov K ni nikakor previsoka. Učiteljstvo na Češkem je sedaj od leta 1911, t. j. 5^{1/2} leta prikrajšano za ta znesek, t. j. za 135 milijonov K; kot predjem je prejel učiteljstvo 45 milijonov K; primanjkljaj 90 milijonov K so dolgovi in obremenjenosti učiteljstva ki so že leta 1911 vzbujali pomisleke narodnih ekonomov. Tisti, ki so imenovali zakonski načrt ruinezen naj pomislijo, da bo brez uresničenja tega zakonskega načrta vse učiteljstvo na Češkem ruinerano. Težka bremena so naložili tudi izven stanovskih dolžnosti na rame učiteljstvu, ki ga dovedejo često v mučen položaj; učiteljstvo in njegovo družino so pa pustili, da je stradala.

znanka iz prejšnjih produkcij. Visoke tone ne poje kaj čisto in se ima za aplavz po drugi točki zahvaliti sujetu in nagajivi vsebini Brahmsove krasne podoknice. Posebno lepa točka bi bil Richard Straussov „Adagio“ iz klavirske sonate v H-molu op. 5 za gosli, klavir in harmonij, da ni vijolinistka gospa Hela Korunova svojo vlogo igrala nekako boječe in nesigurno.

Na tretji produkciji so se nam predstavile še boljše moči. Dočim sem na prejšnjih dveh večerih le tuintam začutil občuteno igro, mi je zadnji večer zapustil vtis, da so tu že kažejo moč izražanja in umetniški impulzi. Emila Maroltova, Potočnik Nilka, Danica Dekleva in Božena Bole so pianistke, ki se jim pozna študij dolgih let. Prednašale so same težje stvari, ki zahtevajo od igralca kaj več. Tako je Maroltova svirala mirno, umerjeno in dobro akcentuirano Rachmaninova „Preludij“ in Henrika de Kaana „Tarantello“, Potočnikova delikatno in lepo pointirano A Foersterjevo koncertno fantazijo „Mila lunica“ in Mac Dowella „Ples čarovnic“, Deklevova neko Griegovo skladbo in Chopinovo Impromptu-fantazijo, Boletova čvrsto in eksaktno Rečmaninovo „Polichinelle“. Izvrsno se je odrezal goslač Igor Franko z Rodejevim koncertom št. 6. Mila Počivalnikova je zaslužila pohvalo s prednašanjem Vilharjeve pesmi „Kada mi zvezdo“, Jelica Sadarjeva, priznana kot koncertna pevka je doživela največji in najmočnejši aplavz

Poslanec Schreiter je izvajal med drugimi, da je skrb za učiteljstvo dobra priprava za vojno ter da bomo po vojni v gospodarski vojni, ki se nam obeta, dvojnjo potrebovali gmotno dobro podprtega učiteljstva. Ljudski svetovalci naj bodo prosti morečih gmotnih skrbi.

Poslanec Stanek je govoril: Priznalnih besed in pohval je učiteljstvo že dosti slišalo, sedaj potrebuje dejanj. Oni, ki bodo dovolili denar v ta namen, naj se ne boje, da jih bo kdo zaradi teh izdatkov klical na odgovor; ti izdatki se izgube kot nekaj majhnega v velikem. Učiteljstvo je delalo v službi domovine in dolžnost vlade je, da mu pripomore vsaj do človeške eksistence.

Poslanec Pacher je izjavil: Če je šola breme dežele, pa je sladko breme. Hvala bogu, da imamo mnogo otrok; da jih vzgojimo, potrebujemo učiteljev. Noben izdatek ni tako produktivno naložen, kakor izdatek za šolo. Izdatki za šolo so ravno tako potrebni, kakor oni za vojno; tu naj se ne gleda na 5, 10 ali 15 milijonov K. Poudarja se vedno, da se brez deželnega zbora ne more izvršiti regulacija učiteljskih plač; zakaj pa je deželna upravna komisija brez deželnega zbora uredila in zvišala plače deželnim uradnikom?

Zastopniki deželne upravne komisije so izjavili, da priznavajo veliko učiteljsko bedo, da se pa vendar ne morejo spuščati v to, da bi se definitivno rešila regulacija učiteljskih plač po zakonskem načrtu stalne šolske komisije. Največ je, kar morejo dovoliti, da se zvišajo že dovoljene draginjske doklade za leto 1917 za 50%, ki naj se potem tako-le določijo: za neozmenjene 270 K, za oženjene 315 K, za oženjene z 1 otrokom 400 K, z 2 otrokoma 500 K, s 3 otroci 600 K, s 4 otroci 700 K, s 5 in več otroci 800 K.

Po dolgotrajni razpravi so se zedinili slednjič v teh-le točkah: vlada zviša svoj prispevek v primernih mejah, tako da se doseže znesek 12 milijonov K. Ta znesek naj se porabi za zboljšanje učiteljskih plač na ta način, da stopijo s 1. julijem 1917 v veljavo aktivitetne doklade, kakor jih določuje regulacijski zakonski načrt ali po načrtu 1 ali 2; ostali znesek se porabi za draginjsko doklado. Poleg tega so se zedinili še za nekatera druga manjša privoljenja, kakor za vračunanje znane devetine v pokojnino, dopolnitev provizorija za učiteljice ženskih ročnih del, zvišanje pokojnin itd.

Po zakonskem načrtu stalne šolske komisije iz leta 1913 naj bi se izvedel načrt 1 aktivitetnih doklad takoj, ko stopi zakon v veljavo. Določal je: za Prago in predmestja od 10 do 10 službenih let v treh stopnjah za ljudske šole 640, 768, 960 K, za meščanske šole 800, 960, 1104 K; za kraje z nad 80.000 prebivalci 640, 720, 800 K, za meščanske šole 800, 880, 960 K; za kraje z nad 40.000 prebivalci 480, 560, 640 K, za meščanske šole 600, 680, 760 K; za kraje z nad 10.000 prebivalci 320, 400, 480 K, za meščanske šole 400, 480, 560 K; za kraje pod 10.000 prebivalci 240, 320, 400 K, za meščanske šole 320, 400, 480 K. Načrt št. 2 aktivitetnih doklad naj se pa šele izvede, ko nastopijo redne razmere v deželnem gospodarstvu. V načrtu št. 2 aktivitetnih doklad se prištejejo kraji z 80.000 prebivalci k Pragi in predkrajem in določa aktivitetne doklade po službenih letih in po številu prebivalcev, kakor zgoraj tako-le: 640, 768, 960 in 800, 960, 1104 K; 504, 672, 840 in 672, 840, 963 K; 432, 576, 720 in 576, 720, 828 K; 360, 480, 600 in 480, 600, 690 K.

izmed vseh gojencev. Pela je jako čustveno Iv. pl. Zajčev „Vic“ in novejšo Lajovčevo „Bujni vetri v polju“. Sadarjeva se je zadnje čase razvila v imetno solistinjo in dela čast šoli g. M. Hubada. Produkcijo sta zaključila dva dvospava s klavirjem, ki sta jih vzorno odpele gojenke solopetja, in še dobro naštudirani kvartet za štiri gosli skladatelja J. Donta.

Glede na vzporedne produkcije pripomnim, da je šola g. Pavčiča izbrala za nastope klavirja slovenske skladbe, kar je vse hvale vredno. Vsi, učiteljice in učitelji, ki so v preteklem letu vse storili za napredek svojih gojencev, so z uspehi lahko zadovoljni, pravtako pa tudi stariši mladine. Dal Bog, da se vendar enkrat vrne ljubljani mir in tudi „Glasbeni Matici“, našemu zaslužnemu glasbenemu zavodu da možnost rednega delovanja, da iz njene šole dobi slovenski narod še mnogo kulturnih delavcev in delavk!

Zorko Prelovec.

Par besed o narodnih ornamentih!

Narodni ornament izvirajo iz rok našega naroda in so preprosti v obliki in barvi. Motivi so navadno vzeti po cvetju. Posebno rado se upodablja srce in to v različnih delih. Bolj redki so ornament

Tovariši na Češkem so vendar nekaj dosegli. Z draginjsko doklado se zvišajo prejemki približno do one višine, kakor jih določa regulacijski zakonski načrt stalne šolske komisije iz leta 1913. Kje pa je vojna draginjska doklada, ki jo dobe vsi uradniki, sluge in delavci k plači, ki je določena za mirne čase?

Kaj pa kranjsko učiteljstvo, ti največji trpini med avstrijskim učiteljstvom? Kakšna beda vlada tu v učiteljskih rodovinah, lahko posnamemo iz tega, da morajo hirati ob plačah, ki so se uredile pred 19 leti! Draginjske doklade pa so dobili letos po 160 K in po 30 K za vsakega mladoletnega nepreskrbljenega otroka in to v deželi, v kateri so „deželne finance urejene“ po izjavi dr. Lampeta na Najvišjem mestu.

Za prosep ljudeškega šolstva v Istri.

Istrska deželna upravna komisija poroča: Leta 1917. so se vršili v smislu § 7. deželnega zakona z dne 30. maja 1870. L. Z. in št. 20 o ustanavljanju šol komisionalni ogledi v spodaj navedenih krajih, pri katerih je zastopal deželo član deželne komisije c. kr. okr. glavar baron Gorizutti.

Koperski okraj: v Krkavcih, Kamparēju, Tinjanu, Hrastovljah, Prešnici, Podgorju, Pregarjih in Saležu (za slovenske šole).

Poreški okraj: v Sv. Nedelji in Kaštelirju (za italijanske oziroma hrvatske šole).

Puljski okraj: v Sosičih, Štokovcih in Bokordicah, Krmedu in Svetvincentu (za hrvatske šole).

Volosko-opatijski okraj: v Jelovcih, Novokračini, Obrovu in Žejanah (za hrvatske šole).

Izmed teh načrtov je c. kr. deželni šolski svet končnojavno rešil s podelitvijo dovoljenja za osnovanje šole naslednje: Krkavce, Sosiče, Štokovce in Bokordiče; drugi načrti so ostali doslej še nerešeni ali na občini ali na okrajnem šolskem svetu, ali pa na c. kr. deželnem šolskem svetu.

Od 38 šol, za katerih ustanovitev je deželna upravna komisija leta 1916. dala svoje dovoljenje, je c. kr. deželni šolski svet dekretiral naslednje:

Okraj Koper: Šmarje — Monte (italj.); Šmarje (Slovenska).

Okraj Lošinj: Čres, deška in deklška trirazrednica (hrvatski).

Okraj Poreč: Nova vas poreška (hrvatska).

Okraj Pazin: Heki (hrvatska).

Pulj: Jadreski (hrvatska).

Volosko-Opatija: Sršeni (hrvatska); Poljane (hrvatska); Hosti Pehlin (hrvatska).

Razširjene so bile leta 1916. naslednje ljudske šole: V Štinjanu hrvatska v dvorazrednico; v Barbani hrvatska v dvorazrednico; v Kanfanaru italijanska v dvorazrednico; v Višnjanu italijanska deklška v trirazrednico; v Valah se je razdelila in razširila štirirazrednica v dvorazredno deško in trirazredno deklško ljudsko šolo; v Pazinu se je razširila in izpremenila hrvatska štirirazrednica v trirazredno deško in trirazredno deklško ljudsko šolo; v Moščenški Dragi hrvatska v dvorazrednico; v Petroviji italijanska v dvorazrednico; v Lazaretu slovenska v trirazrednico; v Roču hrvatska v trirazrednico; v Šterni italijanska v dvorazrednico; v Lazaretu italijanska v dvorazrednico; leta 1917. v Moščenicah hrvatska v dvorazrednico.

Skoro povsod je otvoritev šole odvisna od zgradbe šolskega poslopja, kar je v sedanjih dobi zaradi pomanjkanja delavnih moči jako težavno.

Pri ženskem ročnem delu prihajata v poštev križ in zvezda v raznovrstnih kombinacijah. Vodilne barve o narodnih ornamentih so: rdeča, modra in zelena na beli podlagi. Sem in tja pa vidimo poleg omenjenih še rmeno in vijolično.

Po uporabnosti delimo predmete z ornamentami na:

Ženska ročna dela, mizarska in tesarska dela, kovaška in kamnoseška dela.

Med ženska ročna dela spadajo vezene, pletenine in klekanje. Zadnje je doma v Bohinju, še bolj pa v Idriji, kjer se je pospela ta obrt do umetnosti in prinaša pridni prstom zlato nagrado. Od pletenin bi omenil zimske volnene jopiče, ki jih izdelujejo na Gorenjskem iz domače volne in pa čarape, ki so še precej doma v Belokranjini. Narodnih vezenin je pa žalibog že prav malo pri nas. Pri starih Belokranjicah so še v čišlih, mlade se pa že nosijo „po modi“. Niso pa izgubljeni lepi belokranjski vzorci. Naša pridna tovarišica Poldka Bavdkova na Vinici ob Kolpi je ohranila krasno zbirko pristnih narodnih vezenin. Koliko truda in pridnosti je veljalo vse to, ve le tisti, ki je videl to njeno zbirko. Koliko vbodov je napravila pridna roka z drobnostjo in pisanim koncem v belo platno!

V deželnem muzeju je zbral ravateljstvo lepo zbirko narodnih vezenin. Le žal, da hodijo obiskovalci muzeja mimo teh lepih stvari brez kakega zanimanja. Le tuji cenijo pridnost ženskih rok!

Slavnostno praznovanje vladarskega nastopa Nj. Veličanstev cesarja Karla in cesarice Zite na ljubljanskih ljudskih šolah.

Dne 21. junija t. l. so proslavljale vse ljubljanske ljudske šole vladarski nastop presvitlega cesarja Karla in cesarice Zite.

Ker ima večino šolskih poslopij zasedenih vojaška oblast, so porazdeljeni razredi posameznih šol po raznih poslopijih. Zato se slavnost na teh šolah ni mogla skupno vršiti, ampak že prejšnji dan po posameznih razredih. Tu so učenci okrasili s cvetjem, zelenjem in z zastavicami cesarjevo sliko. Deklamovali in peli so primerne patriotične pesmi, razredniki so pa imeli nagovore, v katerih so opisovali življenje Njiju Veličanstev, proslavljali blagodejni vpliv neumornega delovanja in skrb cesarja Karla za blaginjo in srečo vseh avstrijskih narodov ter slavili ljudomilost in usmiljenost srca ljubljene cesarice Zite. Po nagovoru so zapeli učenci 1. in 5. kitico cesarske pesmi. V spomin na to lepo slavnost so se razdelile med šolsko mladino lepe slike cesarja in cesarice, dar mestne občine ljubljanske. V četrtek dne 21. junija so pa imele vse šole cerkveno slavnost, kjer so po slovesni službi božji zapeli učenci zahvalno in cesarsko pesem.

Prav posebno lepo je uspela cesarska slavnost na 1. mestni deški ljudski šoli. Ker je v lastnem poslopiju, je lahko priredila slavnost v večjem obsegu. Po cerkvenem opravilu se je zbrala šolska mladina pod vodstvom svojega učitelja v prostorni telovadnici, ki je bila jako lepo in okusno okrašena. Sprednja stena je bila dekorirana s cesarskimi in narodnimi zastavami; v sredi stene sta viseli sliki cesarja Karla in cesarice Zite, na desni in levi pa podobe cesarjevih prednikov na Habsburškem prestolu. Ob stenah so stale visoke palme, vmes pa drugo zelenje in cvetje. Vsa dekoracija je naredila prav ugoden vtis.

Na slavnostnem vzporedju je bilo 20 točk. Ko so se razvrstili učenci razred za razredom po širni dvorani, je stopil na vzvišeni prostor šolski voditelj nadučitelj Jakob Dimnik ter govoril slavnostni govor. Raztolmačil je najprej učencem pomen današnje slavnosti, z navdušenostjo besedo slavil cesarjevo očetovsko skrb za blaginjo vseh narodov v monarhiji in cesarično neumorno delo usmiljena za trpeče človeštvo. Na koncu govoru je pozval mladino in navzoče, da naj zakličejo iz globine svojih src „Slava“ cesarju Karlu in cesarici Ziti. Nato so izvajali učenci pod spretnim vodstvom tovariša Jos. Ambrožiča spevoigro „Habsburški rod“. Vrstile so se deklamacije in petje. Učenci so lepo peli in nekateri prav dobro deklamovali. S cesarsko pesmijo, 1. in 5. kitica, se je zaključila lepo uspela slavnost.

Slavnosti se je udeležilo več staršev naših učencev; c. kr. mestni šolski svet je zastopal magistratni svetnik in šolski referent gosp. Evgen Lah.

Po šolski slavnosti se je vršila slavnostna učiteljska konferenca, ki ji je prisostvoval tudi gosp. svetnik Lah. Po lepem slavnostnem govoru predsednika konference nadučitelja Jakoba Dimnika je bila sprejeta

vdanostna izjava, ki so jo podpisali vsi člani konference. Sprejeta vdanostna izjava se je odposlala na Najvišje mesto.

Kranjske vesti.

— Petindvajsetletnico mature, dovršene v dneh 14. in 15. julija 1892, na ljubljanskem učiteljskem praznujejo letos tovariši: Benedičič Ivan, nadučitelj v Škocjanu na Dolenjskem; Gangl Engelbert, učitelj na c. kr. pripravništvu srednjih šol v Trstu; Igljič Kornelij, učitelj-voditelj pri Sv. Križu na Dobu; Kos Anton, učitelj v p. v. Voklu pri Kranju; Matko Davorin, nadučitelj v Toplicah na Dolenjskem; Pretinar Miroslav, ravnatelj c. kr. pripravništvu srednjih šol v Trstu; Skulj Fran, učitelj IV. m. d. šole v Ljubljani; Vozel Ivan, učitelj v Trebnjem. Med maturanti sta bila tudi tovariša Gabrovšek Joško, ki je pa kot učitelj-voditelj v Zabnici pri Škofiji Loki umrl kmalu po drugem izpitu leta 1894. v dež. bolnici v Ljubljani, in Javoršek Karel, ki je umrl leta 1916. kot učitelj slovenske t. gov. šole v Ljubljani. — Živim petindvajsetletnikom vso srečo v težki borbi življenja, mrtvima tovarišema blag spomin v naših srcih in sladak počitek v slovenski zemlji!

— Iz ljudskošolske službe. Obolelo učiteljico Marijo Dolenc-Simončičevo v Železnikih bo suprirala Marija Bahovčeva, učiteljico Marijo Zgurjevo v Radomljah pa Amalija Kredarjeva; učitelja Ivana Erbeznika na Bledu, ki je dodeljen na gluhošolnico v Ljubljani, nadomešča začasno učiteljica Melita Sivičeva; vpoklicanega nadučitelja Frana Jurečiča v Štrekijevcu suprira Olga Rešičeva.

— Dne 28. t. m. so zaključile vse srednje in ljudske šole v Ljubljani šolsko leto 1916/17.

— Ljudska šola v Postojni je podpisala po prizadevanju svojega vrlega učitelja 6500 K šestega vojnega posojila.

Štajerske vesti.

— Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“. Dne 20. maja t. l. se je vršila odborova seja tega društva, ki so se je vdeležili odborniki v polnem številu. Na tej seji je storil odbor te-le važne sklepe: 1. Podpora se zviša z 1550 K na 1600 K, ker neprestano rase število družtenikov. — 2. VI. vojnega posojila je podpisalo društvo zopet 10.000 K, vseh vojnih posojil 60.000 K. — 3. Nov statistični izkaz se sestavi v počitnicah in se razpošlje potem vsem članom. — Dalje poroča predsednik in blagajnik: Društvo šteje 832 članov, rezervni zaklad se je zvišal v zadnjih 2 letih okroglo za 12.000 K. Podpor se je izplačalo dosedaj 207.431 K. Društveno vodstvo.

Srce boli človeka, ko vidi, kako lepo se razvijajo drugod slična društva, kakršna ima tudi slovensko učitelstvo; pri nas pa vlada v vseh organizacijah malomarnost in brezbriznost. Slovenskega učiteljskega je vendar nad 3000, a naša „Jubilejska Samopomoč“, tako zelo koristno društvo z blagodejnim namenom, pa ima tako pičlo število članov. Pri nas samo tožimo o svoji usodi, storimo pa tako malo!

— Koliko ljudskošolskih učiteljev na Štajerskem je ob svetovni vojski zaposlenih pri vojaštvu? — To nam pove

nastopni pregled, ki smo ga sestavili po ofic. virih. Okraj — mestni in potem šol. okraj: Gradec 64, Maribor 8, Celje 6, Ptuj 9, Affenz 8, Arnfels 10, Aussee 7, Birkfeld 7, Brežice 8, Bruck 15, Celje, ok. 18, Cmurek 10, Deutsch Landsberg 10, Eibiswald 4, Eisenerz 8, Fehring 5, Feldbach 11, Friedberg 4, Frohnleiten 10, Fürstenfeld 14, St. Gallen 2, Gleisdorf 11, Gornji Grad 4, Graz, Umg. 25, Gröbming 5, Hartberg 14, Irding 5, Judenburg 16, Kindberg 14, Kirchbach 5, Knittelfeld 14, Konjice 9, Kozje 5, Laško 22, Leibnitz 12, Leoben 39, Litzien 1, Ljutomer 4, Mahrenberg 9, Maribor, ok. 25, Mariazell 2, Mautern 5, Murau 5, Mürzschlag 10, Neumarkt 8, Obdach 3, Oberwölz 2, Oberzeiring 4, Ormož 9, Pöllau 6, Ptuj, ok. 24, Radkersburg 5, Rogatec 4, Rottenmann 3, Sevnica 7, Slov. Bistrica 11, Slov. Gradec 9, Stainz 9, Schladming 1, Smarje 7, Šoštanj 6, St. Lenart 10, Voitsberg 17, Vorau 2, Vransko 8, Weiz 6, Wildon 3, Zg. Radgona 7. — Za vsem je torej na Štajerskem danes 652 učiteljev - vojakov. Izmed teh jih pride na slovenski del dežele — slov. šol. okraj — so razprto tiskani — 216.

— Vendar nekaj! — Dež. odbor štajerski je v svoji seji dne 20. junija t. l. sklenil, ljudskošolskemu učitelstvu dodeliti dopolnilne doklade. Po tem sklepu dobijo neozenjeneci 120 K, oženjeni brez otrok 180 K, oženjeni z enim ali dvema otrokoma 240 K, oženjeni z več nego dvema otrokoma 300 K. Te doklade se bodo v kratkem polno izplačale. — Spet vspeh organizacijskega dela!

— Izpraznjene nadučiteljske, strokovne in učiteljske službe se razpišejo! Tako se nam poroča iz Gradca. Dež. šolski svet se je v svoji seji dne 16. junija t. l. tozadevno vdal... Večkrat je treba podrezati, pa gré!

— Odlikovanje. — Tovariš Ant. Ogorelec, nadučitelj pri Sv. Barbari v Haložah, poveljnik četi pri IV. štaj. prostov. strelnem bataljonu, je dobil Signum laudis na traku hrabr. kolajne z meči.

— Ljudskošolsko učitelstvo stolnega mesta Gradca je ob zelo posezanem zboru dne 23. junija t. l. enoglasno sklenilo resolucijo obsegajočo nastopne 3 zahteve: a) Ob prihodnjem šolskem letu 1917/18. naj se zopet uvede celodnevni pouk. Šolski prostori se naj čimprej izročijo svojemu prvotnemu namenu in moške učiteljske moči naj se po vojaških oblastvih brezpogojno dajo na razpolago. b) S 1. junijem t. l. naj se ljudskemu učitelstvu povišajo drag. doklade v toliko, v kolikor se je to zgodilo od strani države in dežele napram svojim uslužbenecem. Ob enem naj se podeli učitelstvu enkratni prispevek za nabavo najnujnejše obleke, obutev in perila. c) Izpraznjene službe (nadučiteljska, strokovna in učiteljska mesta) naj se brez odloga razpišejo. — Da bi te zahteve le ne ostale glas vpijočega v puščavi!

— Na deškiški meščanski šoli v Celju je razpisano prov. učit. mesto za slovensčino za šolsko leto 1917/18. — Prošnje na mestni šolski svet Celje do 15. julija t. l.

— Laška ljudska šola v Celju. Otroci laških beguncev v Celju bodo imeli tudi v velikih počitnicah pouk. Tako veli najnovejša odredba šolske oblasti. — Kakor smo že poročali, je ta šola nastanjena v edinih dveh še od vojaštva praznih sobah

slovenske okoliške deške ljudske šole v Novi ulici in sicer od 1. dne marca t. l.

— „Gobar“. Tovariš nadučitelj Fr. Kocbek v Gornjem Gradu namerava izdati „Gobarja“, delo, ki bo absolutno specialiteta v našem slovstvu. Tovariš Kocbek je izboren poznavalec naših gliv ter zelo verziran v tozadevni literaturi. „Gobar“ izide v Ljubljani.

— P. Končnikove zbirke štajerskih šolskih postav in odredb je izšel 23. zvezek. Prejšnja — stare naklade — obsega tudi 23 zvezkov, vsa zbirka torej doslej 46 zvezkov. Slove pa: „Die neuen Gesetze und Verordnungen auf dem Gebiete der Volksschule in Steiermark“.

— Deželni šolski svet štajerski je z ukazom d. do. 1. junija t. l., št. 3/272/11, naročil vsem šolskim vodstvom, da imajo takoj imenoma navesti vse učitelje, ki za orožje nesposobni niso oproščeni (enthoben), a v zaledju vendar zaposleni pri vojaštvu. — Nam se vidi, da naša vrhovna šolska oblast vendarle namerava akcijo, da to učitelstvo oprosti ter tam zaposli, kjer je absolutno bolj na mestu, nego pa na — sedanjem.

— „Selbsthilfe“. To je društvo, ki je enako osnovano, kakor naša slovenska „Samopomoč“. Ustanovilo se je marca leta 1896. za štaj. ljudsko učitelstvo, obstoja torej že 22. leto. Izplačalo je društvo doslej 207.431 K podpor. Društvo šteje danes 832 članov.

— Državno uradništvo in — ml učitelj. Piše se nam od Drave: Z julijem t. l. dobi državno uradništvo zdajno zvišane draginjske doklade. Vrh tega mu plača v tekočem letu država vse pristojbine, kolokvino, dohodninski davek i. dr. Tega pri nas tolikanj borneje plačanih učiteljih ni! — Zato pa opravičeno pričakujemo, da se bodo od merodajne strani storilo vse, da se tudi učitelstvu povišajo dohodki ob zavladajoči neznosni draginji, kot se je to že nekako namignilo v 12. let. štev. našega „Tovariša“. In to po pravici! Kajti ni ga menda stanuj, ki bi bil zdaj ob vojni tako vsestransko zaposlen, ki pa bi svoje delo tudi s tako vidnim uspehom dovrševal, nego — učiteljski...

— Pričetek velikih počitnic na slovenskih ljudskih šolah na Štajerskem. V okraju Ormož 16.7. — V okrajih Celje okolica, Laško, Vransko — 1.8. — V okrajih Brežice, Gornji Grad, Kozje, Sevnica, Šoštanj — 16.8. — V okrajih Konjice, Ljutomer, Mahrenberg, Maribor okolica, Ptuj okolica, Rogatec, Slov. Bistrica, Slov. Gradec, Smarje, Šoštanj, St. Lenart, Zg. Radgona — 1.9. — Izjeme v okr. Celje okol. imajo šole v Celju (obe okoliški), Vojniku, St. Petru in Teharjih šolski sklep 16.7.; šole Frankolovo, Kalobje, Ljubčeno 16.8. a šole Dobrna, St. Jurij ob j. z. Dramlje, Kalobje in St. Lovrenc pa 1.9. — V okraju Laško pa je šolski sklep 16.7. na šolah Dol s Kalom, Hrastnik, Sv. Katarina, Laški trg, Trbovlje-Vode, Zid. most in Turje.

— Slovenski učitelj v ruskem ujetništvu. Iz ruskega ujetništva se je oglasil po šestih mesecih kadet-aspirant Janko Orožen, bivši učitelj v Gromljah pri Brezicah. V ujetništvo je prišel na rumunskem bojišču.

— Umrl je dne 22. junija t. l. v Celju upokojeni učitelj Martin Zupančič v 82. letu svoje starosti. — Naposled je služboval kot šolski vodja na Plešivcu v Šoštanjskem okraju. — Od leta 1904 je živel v pokojju. — N. v. m. p.!

Vojna je otežkočila nabavo raznih tkanin. Ne rečem dvakrat, da ne bodo naši ljudje takorekoč občutili krvave potrebe pridelovanja lanu. Lahko še dočakamo, da bodo naša dekleta zopet poiskala na podstrešjih zaprašene kolovrate in da se bodo začela vretenca zopet vrteti! Lepo bi bilo, ako bi zopet oživele lepe vezene noše, ki bi svedočile o pridnosti naših žen in deklet!

Svet se bode umiril. Iz razvalin porušeni domov, ki jih je uničila zlobna roka kletega sovražnika, se bodo začeli počasi dvigati novi domovi. Obrtniki bodo našli dovolj zasluzka. Zakaj se ne bi zidale hiše v narodnem slogu? Zakaj ne bi pričali novi domovi o narodni zavednosti, ki je ni moglo uničiti najhujše zlo! Zakaj ne bi dčili hodnikov zopet lepimi srčasti ornamentami in zakaj nas ne bi zopet pozdravljali raz hišne line in iz oken veselo kimajoči rdeči nageljni, kot simbol goreče domovinske ljubezni!

Treba je zbrati vse ostanke narodne ornamentike in jih zopet prenovljene dati v celoti narodu, ki jih je ustvaril. Iz nabrane bogatega zaklada bi potem obrbne šole črpale snov in jo podajale gojencem pri pouku. Zidarji bi se pričuli narodnemu slogu hiš, mizarji bi delali pohištvo, kamnoseki portale, nagrobne spomenike in kapelice. Ključavničarji in kovači okove vrat in skrinj ter omrežja oken. In skoro potem bomo zopet videli tiste lepe hišice po sedaj razdejanih krajih, kakor jih z enkrat vidimo le na lepih Gasparjevih slikah.

Prof. Sič izda v kratkem delo o narodnih ornamentih. Naj bi potem ta tovariš zbral in zbral vse gradivo, ki bi prišlo v uporabo obrtno-strokovnih in drugih šol. Tako bi prišli ornamenta po obrtnih zopet med narod, iz katerega so izšli!

Božo Račić.

To in ono izza preteklih dni.

XIV.

„Čegar ime pomeni to, kar Kristij ni.“

Tako se mi je javil večkrat mož, naše gore list, ki je koncem februarja t. l. zatisnil na veke oči tam v slavnih Ricmanjih — Kristijan Bogatec Rojen leta 1858. je učiteljeval od leta 1879. naposled kot nadučitelj v Podgradu v Istri. Prebil je mnogo bridkega ter do cela okusil „udobnosti“ našega stanu. Po njegovem vpokojuju pred par leti se je nastanil v vinorodnih Ricmanjih, kjer je imel prcestvice, odnosno njegova ženka. Tu si je hotel res spočiti ter še-le živeti. A kruta smrt poseže vmes ter ga iztrga nam in ljubljani mu obitelji. Niti 60 let star moral je leči v zgodnji grob... Rajni je bil korenjak po postavi, sicer pa človek krotak in blag. Prepojen najblazjih idealov je bil navdušen učitelj ter kremenit značaj, kot malo tachi. Svoj rod je ljubil nad vse

*) To delo je že v tisku.

ter se kazal povsod ponosnega Slovana. Žal, nedostaje mi podatkov, da bi rajnemu Kristijanu napisal dostojen nekrolog!

Jaz sem se seznanil z blagim pokojnikom za časa svojega službovanja ob primorski meji. Tačas je Kristij učiteljeval v sežanskem šolskem okraju, v prijazni vasi D. Bila je tu njegova prva služba. Večkrat sva se sešla takrat, vsak mesec gotovo en, če ne večkrat. „Sežansko učit. društvo“ je sicer zborovalo časi, a ne slednji mesec. To pa nam nekaternikom — bilo nas je čvetero — ni zadostovalo. Zato smo se dogovorili, da se snidemo sigurno vsak mesec, zdaj tu, zdaj tam. In to je obveljalo!

Ob teh sestankih smo se učili, navduševali in — razveseljevali. Najbolj maren „sestankar“ je bil Bogatec. Če koga k dogovorjenemu sestanku ni bilo, gorje mu; Kristijan mu je potem pošteno bral levite. No, pa to se je malokdaj zgodilo; vsaj brez tehtnega vzroka ne.

Tačas je vel na Kranjskem poseben veter. Hipernemški deželni šolski nadzornik Pirker je vse obvladal in gorje učitelju, osobito mlademu, če se ni vklonil njegovim in komandi njega trabantov! — „Landeslehrerverein“ v Ljubljani je poveljeval nadkranjskim učiteljskim. To društvo je jelo snovati podružnice križem dežele, imenovali so jih „Zweigvereine“. Tudi v okraju, kjer sem služboval jaz, so osnovali tako podružnico. Bil sem ud sosednega „Sežanskega učiteljskega društva“ ter seve principielno nisem pristopil „Zweigvereinu“. A joj meni

sedaj! Pregarjali so me na vse pretege... Kajpada sem ob prihodnjem našem sestanku, potožil o vsem zvestim svojim pristašem... A kmalu potem, v par dneh, dobim od Bogatca list, ki ga hranim še danes. Njemu v spomin naj ga tu objavim. List se glasi:

Dragi brate!

To, kar si nam zadnjič pravil v M, mi kar ne da miru in počitka. Gonja, ki se je vprizorila napram Tebi zgolj radi tega, ker se ne izneveriš svojemu prepričanju in principom svojim, je že višek nepoštenosti in podlega klečeplastva. Med ljudi tega kalibra Ti ne spadaš! Ostavi čimprej sedanji Svoj služben kraj ter pridi med nas! Ravnokar sem zvedel, da se učiteljsko mesto v R. razpiše. Prosi za tisto, dobiš ga gotovo; delali bomo za Te. Svoje talmi-kolege kar zapusti! Kar je svežega, ne spada med — gnilobo... Pri nas je sicer bolj pust svet; borni smo, a — pošteni. Nikar dolgo ne premissluj, brate! Urno se odloči ter vkreni, kot sem Ti navetoval.

Iskreno Te pozdravlja Tvoj verni

D., 12. nov. 188. — Kristij.

A želja Bogatčeva se ni spoznala. Vztrajal sem na svojem mestu ter prebil vse šikane. „Zweigvereinstvo“ pa je vzelo kmalu klavern konec. In spoznile so se besede blagopokojnega Kristija, ki je često dejal: „Kar ni pošteno, naj pogine!“

Vrlo zdravstvuje, g. urednik!

Slamoštev.